

ไปไซเคิลทัวร์ วัตถุประสงค์ฐานสุขภาพ ชุมชนควนโต๊ะเหลง ชวนเยาวชนร่วมเรียนรู้ ข้อมูลท้องถิ่น เสริมพลังชุมชนอายุ

นำเสนอเมื่อ : 4 ม.ค. 2560

วันนี้คนไทยในสังคมเกษตรกรรมจำนวนมากกำลังเผชิญหน้ากับปัญหา “สุขภาพ” ที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปสู่สังคมเมืองมากขึ้น ประกอบกับกระแสทุนนิยมต่างๆ ที่มุ่งเน้นความง่าย รวดเร็ว และสะดวกสบาย ปุ๋ยยาและสารเคมีจึงถูกถมใส่เข้าไปในปัจจัยการผลิต โดยไม่ทันคิดว่าผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้นั้นอาจจะไม่คุ้มค่าต่อทั้งตัวผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาว

บ้านควนโต๊ะเหลง หมู่ 4 ตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาหาค่าผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ซ้ำยังมีต้นทุนการผลิตที่สูงจากปุ๋ยและสารเคมีแบบผอนส่ง ประกอบกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปนิยมการซื้อวัตถุดิบโดยเฉพาะพืชผักต่างๆ มากกว่าปลูกเองทั้งที่สามารถทำได้ จนส่งผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือน และปัญหาสุขภาพตามมา

“ย้อนวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม”
จึงเป็นแนวคิดของชุมชนแห่งนี้เพื่อที่จะหลุดพ้นออกจากวังวนของปัญหาการทำเกษตรและปัญหาสุขภาพ “โครงการหมู่บ้านสีเขียว ปลอดภัย ปลอดภัยด้วยแนวทางเกษตรอินทรีย์” จึงเกิดขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) นอมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างหมู่บ้านสีเขียวที่นาอยู่ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

นายदनรอหมาน ตาเดอิน ผู้รับผิดชอบโครงการเปิดเผยว่า จากข้อมูลของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน(อสม.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควนโดน พบว่าคนในชุมชนมีปัญห สุขภาพทั้งโรคอ้วน ความดัน เบาหวาน ฯลฯ และมีปัญหาสำคัญคือเรื่องของการใช้สารเคมีในการทำเกษตร

“จากการตรวจเลือดพบมีสารเคมีตกค้างเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นราบลุ่มมีน้ำท่วมเป็นประจำ สารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตรก็ไหลลงไปในน้ำทำให้คนในชุมชนเป็นโรคผิวหนังกันเยอะมาก แม้กระทั่งสัตว์น้ำยังเป็นแผลเต็มตัวเพราะสารเคมีที่ปนเปื้อนลงไปในคูคลอง จึงเป็นที่มาของการจัดเวทีเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นว่าปัญหาของสารเคมีได้ส่งผลต่อปัญหาเศรษฐกิจของครัวเรือนและยังส่งผลเสียต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม ทางออกของชุมชนคือต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นการทำเกษตรอินทรีย์”

โดยคณะทำงานได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาวิถีการทำงานในพื้นที่ๆ ประกอบไปด้วย กลุ่มแม่บ้าน เด็กและเยาวชน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน มีการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลในด้านต่างๆ ทั้งปัญหาสุขภาพ รายรับ รายจ่าย ภาวะหนี้สินของคนในชุมชน มีการกำหนดมาตรการทางสังคมเพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน มีกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมด้านสุขภาพ เช่นการออกกำลังกาย ลดอาหารหวาน มัน เค็ม เน้นการกินปลาผักและผลไม้ และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบเพื่อชักชวนคนในชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเกษตรอินทรีย์และความพอเพียง ลด ละ เลิกสารเคมี

ซึ่งจากการใช้จักรยานเพื่อจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของชุมชน ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เขารวมในโครงการดังกล่าวได้เกิดการรวมตัวและต่อยอดไปสู่กิจกรรม “ไปไซเคิลทัวร์”

ที่นอกจากจะใช้การขี่จักรยานเพื่อเก็บข้อมูลแล้ว
ยังถือโอกาสนี้ได้ออกกำลังกายควบคู่ไปกับเรียนรู้อะไรผ่านแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ

“ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของเกษตรกรต้นแบบ “นายวาเศษ ตาเดอิน”
เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับไปทดลองปฏิบัติที่บ้าน ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการทำให้ครอบครัวของแกนนำเยาวชน
และคนชุมชนได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตไปสู่ความพอเพียงและเป็นชุมชนสีเขียวตามที่ต้องการ

ด.ญ.อนุดตริย์ หวังกุลำ หรือ “อนุด” หนึ่งในแกนนำเยาวชนบอกว่า
เส้นทางไปไซเคิลทัวร์จะมีจุดเริ่มต้นที่ “โรงเรียนเกษตรกรชาวในพระราชดำริ” ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องการทำนา
หลังจากนั้นแต่ละคนก็จะแบ่งกันไปตามพื้นที่ๆ ตัวเองรับผิดชอบเพื่อไปเก็บข้อมูลด้านสาธารณสุขของชุมชน

“เมื่อได้ข้อมูลก็จะนำไปส่งให้กับพี่ๆ อสม. เพื่อคัดแยกข้อมูลต่างๆ
นำมาทำงานตรงนี้ทำให้เราเห็นว่าในชุมชนเรามีอาชีพอะไรบ้าง และมีปัญหาอะไรบ้าง
ซึ่งการลงสำรวจในครัวเรือนทำให้เราได้รู้จักกับคนในชุมชนมากขึ้น
ที่สำคัญการปั่นจักรยานยังเป็นการออกกำลังกายไปในตัว”

เช่นเดียวกับ ด.ญ.ฮานีพะฮ์ หมาตรา หรือ “นีพะฮ์”
เล่าว่ามีหน้าที่ขี่จักรยานออกไปติดตามเยี่ยมเยียนผู้ป่วยในชุมชนร่วมกับพี่ๆ อสม. มีบ้านที่รับผิดชอบประมาณ 20
ครัวเรือน

“จะนัดกันเดือนละ 1-2 ครั้งเพื่อไปสำรวจข้อมูลต่างๆ เช่น การใช้สารเคมีในการทำเกษตร
หรือบางครั้งไปสอบถามเรื่องพฤติกรรมการใช้ยาที่เสี่ยงต่อโรคต่างๆ เช่นการกิน เค็ม หวาน มัน เกินไปหรือเปล่า
และช่วยให้คำแนะนำต่างๆ ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้เรารู้จักประวัติและความเป็นมาของชุมชน
ความรู้ที่ได้รับศูนย์เรียนรู้ก็นำกลับมาไปปฏิบัติโดยชักชวนคนที่บ้านให้มาร่วมทำด้วย”

นายอนุชา สามารถ หรือ “กูกี้” เล่าว่าเส้นทางปั่นจักรยานระยะทาง 4-5 กิโลเมตรนั้นจะผ่านทั้งทุ่งนา
สวนยางพารา สวนผลไม้ สวนผัก ทำให้ได้เห็นวิถีชีวิตต่างๆ ของชาวบ้าน

“โดยเฉพาะการได้ปั่นจักรยานไปเยี่ยมเยียนและพูดคุยกับคุณตาสะอาด หมาดทั้งซึ่งเป็น
ผู้สูงอายุต้นแบบของชุมชนทำให้ได้เรียนรู้รากเหงาประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน
และความเป็นมาของชื่อควนโต๊ะเหลง
ซึ่งมีเรื่องเล่าและตำนานว่าเกิดขึ้นจากการที่คนโบราณมองเห็นเสือเผ่ายืนหลงอยู่บนควน”

นางธิดา เหมือนพะวงศ์
ที่ปรึกษาโครงการกล่าวเสริมว่ากิจกรรมไปไซเคิลทัวร์เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการรวมตัวของเด็กๆ
เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็น โดยมีทีมของ อสม. เป็นพี่เลี้ยงในรูปแบบของการเก็บข้อมูล
การติดตามเยี่ยมเยียนดูแลผู้ป่วยกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้เด็กๆ จะได้รับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน
ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำแนวทางต่างๆ ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

“ไปไซเคิลทัวร์ได้สร้างให้เกิดแกนนำคนรุ่นใหม่ในการสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่
เพราะการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องสร้างคนแต่ละรุ่นขึ้นมาเพื่อสืบสานให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน
ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ก็จะเหมือนตัวแทนกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่จะก้าวขึ้นมาพัฒนาในเรื่องอื่นๆ ของชุมชนต่อไปในอนาคต”

“ไปไซเคิลทัวร์” ของเยาวชนบ้านควนโต๊ะเหลง
จึงไม่ได้เป็นแค่การขี่จักรยานเพื่อความสนุกเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเข้าไปเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง
ควบคู่ไปกับการปลูกฝัง “จิตสาธารณะ”
เพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งนี้ให้ก้าวอย่างยั่งยืนต่อไป.

